«Η Σιδηρά»

Το Θέατρο Versus και ο Μαρίνος Ανωγυριάτης πάντα ενδιαφέρονταν για έργα με πολιτικό περιεχόμενο, με ξεκάθαρη τοποθέτηση του συγγραφέα απέναντι στα γεγονότα και με την ενσωματωμένη στο κείμενο δυνατότητα αναγωγής του τοπικού και συγκεκριμένου σε γενικό και ιδεολογικά τυπολογικό. Το «Nord-Ost», το «Rod wailer», και πολλά άλλα, είχαν αυτά τα χαρακτηριστικά, αλλά και ακόμα ένα, από τις περιστάσεις επιβαλλόμενο: τον μικρό αριθμό προσώπων. «Η Σιδηρά» του Κύπριου θεατρικού συγγραφέα Μιχάλη Παπαδόπουλου πληροί αρκετές από τις προδιαγραφές και γι' αυτό εντάσσεται στο ρεπερτόριο του Versus. Η ιδιαιτερότητα του έργου βρίσκεται στο γεγονός ότι ο Κύπριος συγγραφέας εμφανίζεται όχι απλά απεγκλωβισμένος από την όποια θεματική εντοπιότητα, αλλά και επικεντρωμένος σε συγκεκριμένη ξένη πολιτική πραγματικότητα. Και αυτό δεν συμβαίνει συχνά στα μέρη μας.

Ας εξετάσουμε όμως αν το έργο του Μιχάλη Παπαδόπουλου τηρεί εκείνο το κριτήριο της αναγωγής του χωροχρονικά συγκεκριμένου σε κάτι γενικό που ενδιαφέρει πολλούς και «χρησιμεύει» σε πολλές περιπτώσεις. Ο συγγραφέας παρουσιάζει στο έργο του τη Μάργαρετ Θάτσερ, τη Σιδηρά Πρωθυπουργό της Μεγάλης Βρετανίας. Η ηρωίδα του βρίσκεται εν μέσω μιας από πολλές πολιτικές αναταραχές και ετοιμάζει μια ομιλία προσπαθώντας να μετατρέψει τα αρνητικά σε θετικά, να εκμεταλλευτεί τα όσα μπορεί προς όφελός της, να υποσχεθεί τα πρακτικώς αδύνατα, κ.λπ. Οπότε μπορούμε ήδη να θεωρήσουμε ότι ο στόχος του Μιχάλη Παπαδόπουλου δεν είναι ή δεν είναι μόνο μια συγκεκριμένη πολιτική περσόνα, αλλά ο ευρύτατα διαδεδομένος τύπος πολιτικού ηγέτη που ως πρώτη του προτεραιότητα έχει να κρατήσει γερά το τιμόνι της εξουσίας. Ο συγγραφέας επιλέγει ένα αποτελεσματικό αλλά και χρησιμοποιημένο από άλλους τρόπο με τον οποίο υπονομεύει την ηρωίδα του: την κάνει να σχολιάζει τους συνομιλητές της ή να αποκαλύπτει τις πραγματικές της σκέψεις, προθέσεις, συναισθήματα σε σύντομες και συχνές διακοπές της κανονικής ροής της δράσης. Ο σκηνοθέτης Μαρίνος Ανωγυριάτης σταματά απότομα την «τριτοπρόσωπη» παρουσίαση, αλλάζει τον φωτισμό, τα δύο άλλα πρόσωπα, ο βοηθός της Πρωθυπουργού (Αντρέας Νικολαΐδης) και η καμαριέρα του ξενοδοχείου (Ήβη Νικολαΐδου) παγώνουν και η Βίβιαν Νικολαΐδου προσθέτει ακόμα λίγο κυνισμό και ψυχρότητα στον χαρακτήρα της Πρωθυπουργού σ' αυτά τα «πρωτοπρόσωπα» ένθετα . Μιλώντας για τον «χρησιμοποιημένο τρόπο», θυμάμαι πρωτίστως το «Κβετς» του Στίβεν Μπέρκοφ, βασισμένο εξ ολοκλήρου στην τεχνική του εμβόλιμου αυτοσχολιασμού των προσώπων. Το κωμικό εφέ εμπεριέχεται στον ίδιο τον τρόπο και η αγέρωχη επιβλητική μανιέρα με την οποία τον εφαρμόζει η Βίβιαν Νικολαΐδου εντάσσουν το έργο στην κατηγορία της πολιτικής σάτιρας. Η κάπως απλουστευμένη κωμικότητα με την οποία είναι γραμμένος από τον συγγραφέα αλλά και παιγμένος από τον Ανδρέα Νικολαΐδη ρόλος του «Δεξιού χεριού» της Πρωθυπουργού αρχίζουν να παραπέμπουν σε τηλεοπτικά πρότυπα, όπως τα «Yes, Minister» και «Yes, Primeminister», χωρίς όμως να επιτυγχάνεται η ίδια ποιότητα του χιούμορ.

Αλλά ο συγγραφέας επιφυλάσσει μια αναπάντεχη τροπή της πλοκής που μεταφέρει το κείμενο σε άλλο είδος, σ' ένα θρίλερ πολιτικής φαντασίας. Η καμαριέρα του ξενοδοχείου όπου διαδραματίζεται η υπόθεση ξαφνικά αποκτά καινούρια υπόσταση και μετατρέπεται σε φιγούρα συμβολική, σε εκπρόσωπο του κυβερνώμενου λαού που υποφέρει από τον απάνθρωπο νεοφιλελευθερισμό και τη μιλιταριστική πολιτική της Θάτσερ. Συνεπώς και ο ρόλος της Κυβερνήτη αποκτά συμβολική διάσταση και η σύγκρουση των δύο παίρνει τυπολογικό πολιτικό χαρακτήρα. Ο επιθετικός σαρκασμός του συγγραφέα και η οργή του για την παγκόσμια πολιτική φιλοσοφία του αθάνατου, όπως αποδεικνύεται, θατσερισμού βάζουν το όπλο της εκδίκησης στο χέρι της Ανν, το οποίο όμως δεν εκπυρσοκροτεί τελικά, καθώς η πρόθεση του Μιχάλη Παπαδόπουλου δεν είναι να προχωρήσει σε πολιτική ουτοπία αλλά να τοποθετηθεί απέναντι στην πολιτική δυστοπία.

Στη δοκιμασία της σκηνικής υλοποίησης του κειμένου της «Σιδηράς» αποδεικνύεται πως το είδος της πολιτικής σάτιρας είναι πιο εφικτό να πετύχει, ακόμα και όταν μιλά κανείς όχι για τα οικεία του «εδώ και τώρα», αλλά για πιο μακρινά «εκεί και τότε», ενώ το είδος της πολιτικής φαντασίας με φιγούρες σύμβολα εμπεριέχει κινδύνους σκηνοθετικής και ερμηνευτικής αμηχανίας. Όσοι τυχεροί είδαν στη σειρά προβολών του NTL τη λαμπρή παράσταση «Η Ακρόαση» («The Audience») του Πίτερ Μόργκαν που παρουσιάζει τις παραδοσιακές εβδομαδιαίες συναντήσεις της βασίλισσας της Αγγλίας με τους εκάστοτε πρωθυπουργούς της, ίσως συμφωνήσουν ότι το είδος της πολιτικής σάτιρας, σε άριστη εφαρμογή του, βέβαια, είναι αρκετό για τη διάβρωση όποιων πολιτικών φιλοσοφιών, των εφαρμογών τους και των ατόμων-φορέων τους.